HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ר' יהודה אומר עמוקה עשרה [א]ואין גבוהה עשרה מטלטלין מתוכה לים אבל לא מן הים לתוכה מ"ש מן הים לתוכה דלא דקא מטלטלין מכרמלית לרה"י מתוכה לים נמי קמטלטל מרשות היחיד לכרמלית אלא לאו אחודה וש"מ [א]כחו בכרמלית לא גזרו ש"מ אמר רב הונא [ב]הני [ב]ביצאתא דמישן אין מטלטלין בהן אלא בארבעה ולא אמרן אלא שאין בפחות משלשה ארבעה אבל יש בפחות מג' ארבעה לית לן בה ואי מלינהו קני ואורבני לית לן בה מתקיף לה רב נחמן ולימא גוד אחית מחיצתא מי לא [ג]תניא ר' יוסי בר' יהודה אומר נעץ קנה ברה"ר ובראשו טרסקל וזרק ונח על גביו חייב אלמא אמרינן גוד אחית מחיצתא ה"נ נימא גוד אחית מחיצתא מתקיף לה רב יוסף ולא שמיעא להו להא דאמר רב יהודה אמר רב ומטו בה משום רבי חייא ותני עלה [ג]וחכמים פוטרין אמר ליה אביי ואת לא תסברא והתניא [ד]עמוד ברה"ר גבוה עשרה ורחב ד' ואין בעיקרו ד' [ה]ויש בקצר שלו ג' וזרק ונח על גביו חייב אלמא אמרינן גוד אחית מחיצתא הכא נמי גוד אחית מחיצתא מידי איריא התם הויא ליה מחיצה שהגדיים בוקעין בה הכא הויא לה מחיצה שאין הגדיים בוקעין בה א"ל רב אחא בריה דרב אחא לרב אשי גבי ספינה נמי הא איכא בקיעת דגים א"ל בקיעת דגים לא שמיה בקיעה ומנא תימרא [ד]דבעא מיניה רבי טבלא [ה]מרבין מחיצה תלויה מהו שתתיר בחורבה וא"ל אין מחיצה תלויה מתרת אלא

עמוקה. הספינה: **עשרה.** לתוכה דהוה רשות היחיד: **ואין גבוהה.** שפתה י' מן המים כגון שמשוקעת במים מכובד משאה: **מטלטלים מתוכה לים.** דרך דופנותיה כגון שופכין כדמפרש ואזיל דכחו בכרמלית לא גזרו: **אבל לא מן הים לתוכה.** דאין תשמיש מן הים לתוכה דרך דפנות שאם ימלא וישליך על הדפנות ירדו לקרקעית הספינה ולהכי נקט עמוקה י' דאי אינה עמוקה י' היא גופה כרמלית ומטלטל להדיא אף מן הים לתוכה. ואין גבוהה נמי (א) י' דוקא נקט דאי גבוהה י' מותר לטלטל מן הים לתוכה דמכרמלית לרה"י דרך מקום פטור קא מטלטל דצריך להגביה את ידו למעלה מי' ואע"ג דברשות דאורייתא מרה"ר לרה"י מיחייב בכה"ג (לעיל דף ו.) כרמלית מיהא דרבנן היא ולא גזור: **אלא לאו אחודה.** שופך שופכים על חודה והן יורדין דרך דפנותיה לים: **ביצאתא.** ספינות קטנות וקצרות מלמטה עד כחודו של סכין שקורין קויי"ט: **אין מטלטלין בתוכן.** דלאו רה"י נינהו שאין ברחבן ארבעה מלמטה לפיכך אין מחיצותיהן מחיצות: **ולא אמרן אלא.** בשקצה שלהן גבוה שלשה שאין רחב ד' למטה בעוד שלא הגביה ג' מקרקעיתו ואפי' יש ברחבו י' גובה לא משתרי דכיון דתחתונות לאו מחיצה נינהו הוה ליה תלויה: **אבל יש בפחות מג' גובה רוחב ד'.** שעד שלא הגביהו ג' הרחיבו ד' הרי הן כמי שקרקעיתן עולה עד כאן ומחיצותיהן מחיצות: (ו) **אורבני.** ערבה דקה: **ואי מלינהו.** עד מקום רחבן הרי הן כשרות לטלטל אם יש משפת רוחבן ולמעלה י': **ולימא גוד אחית.** מכנגד מדת רחבן העליון ולמטה כאילו הן יורדות עד הקרקע מבחוץ: **טרסקל.** אין עמוק י' ואנו מודדים לו גובה י' שמדת הקנה עולה לו בגובהו והקנה אין רחב ארבעה אלא שאנו אומרים במחיצות הטרסקל גוד אחית ונמצאו מקיפות את הקנה והוו להו היקף המחיצות מן הקרקע ולמעלה לשויה ראשו רה"י ואם זרק מרה"ר ונח על גביו חייב: **ומטו בה.** יש שמטין בדבר להכריע ולומר שר' חייא אמר: **וחכמים פוטרין.** אלמא לא אמרי' גוד אחית להתיר מחיצה תלויה: **ואת לא תיסברא.** דאמרי' כה"ג: **ואין בעיקרו.** רחב ד': **ויש בקצר שלו ג'.** אותו קצר של עיקרו שאינו רחב ד' יש בו גובה ג' והיינו רבותא דליכא למימר לבוד ממקום שכלה רחבו לקרקע אפ"ה הוי רה"י: **דאמרי' גוד אחית מחיצה.** סביב מחיצותיה מכנגד רחבה ולמטה כאילו הוא כולו שוה: **ה"נ.** בביציתא דמישן נמי נימא גוד אחית: **מידי איריא התם כו'.** כולה אביי אמר לה לרב יוסף דהא דמייתי ראיה (ב) וחכמים פוטרים כלום ראיה היא לכאן הא דטרסקל דקפטרי רבנן: **משום דהויא מחיצה שהגדיים בוקעין בה.** מלמטה בארץ תחת מחיצות הטרסקל שהם פשוטות להלן מן הקנה לכל צד ובקיעת גדיים מעכבת מלמימר גוד אחית שהרי עוברין תחתיה אבל בספינה ליכא בקיעת גדיים שאין לך עובר תחתיהן וכן בעמוד אין דרך להתחכך בו ולעבור תחת שיפועו שאינו אלא מעט: **בקיעת דגים לא שמה בקיעה.** לפי שאינן נראין: **בחורבה.** שדרך להיות בה מחיצות שנפלו תחתיהן וקיימות מלמעלה ותלויות: **מהו שתתיר.** לטלטל בחורבה שלא תהא כפרוצה לרה"ר: אלא

רבי יהודה אומר עמוקה י' ואין גבוהה י' מטלטלין מתוכה לים. וא"ת היכי מייתי סייעתא מדרבי יהודה כיון דרבנן פליגי עליה[א] ואור"י דהא לא פליגי אלא בעמוקה י' וגבוה י'[ב] דרבנן סברי דמכרמלית לרה"י דרך מקום פטור אסור[ג] אע"ג דרשויות דרבנן ור' יהודה שרי[ד] אבל בעמוקה י' ואינה גבוהה י' לטלטל מתוכה לים לא פליגי עליה רבנן [ה]והכי איתא בתוספתא [פי"א ה"ח] דספינה שהיא גבוהה י' ועמוקה י' אין מטלטלין מתוכה לים ולא מן הים לתוכה[ו] ר' יהודה אומר אם עמוקה י' ואין גבוהה י' כו' וה"ק ר' יהודה בעמוקה י' וגבוהה י' לא מבעי' דמותר לטלטל טלטול גמור הואיל ודרך מקום פטור קא מטלטל אלא גם באינה גבוהה י' יש תקנה לטלטל כגון ע"י כחו כדמפרש הש"ס[ז] וקשה לר"י דהשתא לרבי יהודה שרי טלטול דרך מקום פטור ברשויות דרבנן ואפילו רבנן לא פליגי אלא בשאינו עושה הנחה במקום פטור ובפרק כיצד משתתפין (עירובין דף פז:) פריך לזעירי דאמר אסור להחליף דרך מקום פטור מכרמלית לרה"י ולזעירי קשיא פלוגתא דרשב"ג ורבנן דפליגי בהא ומשני לה והשתא הא תנאי דהכא דלא כוותיה וי"ל דמ"מ הני תנאי דהתם כיון דמצי לאוקמי כוותי' מוקים להו: **עמוקה י' ואין גבוהה י'.** מהכא אין להקשות למ"ד לעיל מארעא משחינן דהכא מיירי בדליכא זיז כל שהוא להיכרא:

הני ביציתא דמישן. לפירש"י דמפרש שהן קצרות מלמטה[ח] קשה דכי היכי דבטיל מדין רה"י משום דלית בהו ד' ה"נ ליבטיל מדין כרמלית כדאמר בפ"ק (דף ז.) דאין כרמלית פחותה מד' ואקילו בה רבנן מקולי רה"י דאי הוי מקום ד' (ג) כרמלית ואי לא מקום פטור[ט] ועוד מאי פריך לימא גוד אחית מחיצה מה מועיל שיהא המחיצות מבחוץ כיון שמבפנים אין שם ריוח מקום ד' ולא ניחא תשמיש ודופן הספינה שבקצר מבטל גוד אחית כמו חלוקה במחצלת דלעיל ועוד למה לי מלינהו קני ואורבני אע"ג דלא מלאן כיון דיכול למלאות חשיב רה"י כדאמר בפרק חלון (עירובין דף עח.) משום דאי בעי מנח עליה מידי ומשתמש גבי מלאו כולו ביתידות[י] ונראה כפר"ח דביציתא הם ספינות קטנות העשויות להלך באגמים[יא] ועל שם[יב] שמהלכות על בצעי המים קרי להו ביציתא[יג] ויש להם דפנות וקרקעית העשויות נסרים נסרים[יד] ויש חלל בין הנסרים והמים נכנסין שם ויושבין בה כמו במים והיא עשויה כך שאפילו תתהפך אינה נטבעת לעולם וקאמר רב הונא כיון שהיא פרוצה דינה ככרמלית ואין מטלטלין בה אלא בד' ולא אמרו אלא בזמן שאין בין נסר לנסר חלל פחות מג' אבל אם יש בין נסר לנסר חלל פחות מג' כלבוד דמי ואע"ג שהמים נכנסין בה לא חיישינן ונראה דל"ג שאין בפחות מג' ד' ואי מילא כל החלל קני ואורבני מותר לטלטל בכולה:

מתקיף לה רב נחמן. למה לך כולי האי לימא גוד אחית מחיצתא מי לא תניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר וכו' אלמא רואין כאילו דופני הטרסקל יורדין עד עיקרו של קנה ה"נ רואין כאילו דופני הספינה עקומין ומסבבין הנסרים ונמלאו הנסרים מחוברין: **וזרק ונח על גביו חייב.** למאי דס"ד השתא דאין חילוק בין מחיצה דמים לשאר מחיצות וס"ד נמי דלא פליגי רבנן עליה דרבי יוסי ברבי יהודה לא מצי לאקשויי אמאי הא תנן בפ' כיצד משתתפין (עירובין דף פז:) גזוזטרא שהיא למעלה מן המים אין ממלאין הימנה אא"כ עשו לה מחיצה י' מה צריך מחיצה י' בלא מחיצה י' תסגי[טו] כמו בטרסקל דדוקא על גביו חשיב ליה ר' יוסי ברבי יהודה רה"י אבל למטה לא דלהכי לא אהני גוד אחית[טז] אי נמי הא דבעינן גבי גזוזטרא מחיצה י' היינו לטלטל אבל לזרוק לא בעי מחיצה י' כמו בטרסקל והכא הכי פריך לימא גוד אחית דכי היכי דא"ר יוסי בר' יהודה גוד אחית כשאין שם מחיצה י' למיהוי רה"י להתחייב ה"נ בספינה שיש שם מחיצה י' אית לן למימר גוד אחית אף לטלטל: **ויש בקצר שלו ג'.** פי' בקונט' גבוה ג' מן הארץ[יז] וקשה דאם הוא דק הרבה כמו קנה הוי כמו טרסקל ומבטלי בקיעת גדיים גוד אחית ונראה לר"י דהאי בקצר שלו ג' היינו שיש בעובי הקצר ג'[יח] דכיון שיש בעובי הקצר ג' ולמעלה רחב ד' שייך ביה גוד אחית[יט]: **ומנא תימרא דבעא מיניה ר' טבלא כו'.** וא"ת אמאי לא פשיט טפי ממתני' דכיצד משתתפין (שם פז:) גזוזטרא שהיא למעלה מן המים וכו' דמשתרי במחיצה[כ] דלמעלה ואור"י דאי ממתניתין ה"א דה"ה אף בשאר מחיצות שאינן של מים מתרת מחיצה תלויה ולהכי מייתי מרבי טבלא דמפרש הטעם קל הוא שהקילו חכמים במים:

פשיטא

מסורת הש"ס

א) [לקמן קמא.], ב) [ב"ב עג.], ג) לעיל דף ה: עירובין לג:, ד) עירובין יב ודף עז: ודף מח. ודף פו:, ה) [צ"ל מרבין], ו) [צ"ל אחר ד"ה ואין],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל לא וכו' ואין גבוהה י' נמי דוקא: (ב) ד"ה מידי איריא וכו' דמייתי ראיה מדתני וחכמים כל"ל והד"א עם ד"ה משום: (ג) תוס' ד"ה הני וכו' דאי הוי מקום ד' הוא דהויא כרמלית:

גליון הש"ס

גמ' ויש בקצר שלו ג'. ע' עירובין ד' לג ע"א תוס' ד"ה וכלכלה:

רב נסים גאון

הויא לה מחיצה שהגדיים בוקעין בה. עיקר דילה במסכת כלאים פרק ד' מחיצת הקנים אם אין בין קנה לחברו ג' טפחים כדי שיכנס הגדי הרי זו מחיצה. ובתוספתא בפרק (ג') כל שהוא פחות מג' צריך שלא יהא בין קנה לחברו ג' טפחים כדי שלא יכנס הגדי דלאלף עלי אן [הנה מוכח מזה] כל מחיצה שהגדיים בוקעין בה אינה מחיצה. ומשכחת לה בפרק אחד מן עירובין [דף יד].

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר עמוקה י' ואינה גבוהה י' מטלטלין מתוכה לים אבל לא מן הים לתוכה. ואוקימנא להאי דתני מטלטלין מתוכה לים על חודה של ספינה שהן דפני הספינה, וש"מ כוחו בכרמלית לא גזרו רבנן. פי' עמוקה י' ואינה גבוהה י', כגון ששקעו מקצת מחיצותיה בים וכשאתה מודד עומקה של ספינה מבפנים הויא [י'] טפחים ופעמים יותר. אבל משפת הים ולמעלה עד שפת הספינה, כיון ששקעו מקצת מחיצותיה בים לא הוי גבוהה י' ונמצאת הספינה רה"י והים כרמלית. לפיכך הוצאה מן הספינה דרך כחו לא גזרו רבנן אבל להכניס דלא אפשר דרך כחו לא שרו. ירושלמי א"ר אבין למה מן הים לתוכה אסור, מפני הסכנה. **אמר רב הונא הני ביציתא דמישן** אין מטלטלין בהן אלא בד' אמות. פי' ביציאתא, ספינות קטנות העשויות לתשמיש הגדולות, כי כשבאות להיכנס בנמל מהלכות לפניה ורואין הקלו המים אם לאו, ואם רואין כי קלו המים משליכין העוגין בים שהן ברזלים [גדולים] ומעמידין אותה שם. ועוד עשויות לצאת בהן בני הספינה ליבשה וליכנס בהן ולטעון ולפרק האנתיקי שבה, ומתוך שהן קלות ומהלכות על ביצת המים לפיכך הם נקראות ביציאתא. מישן, שם מקום. וגרסינן בהמוכר את הספינה מכר את ביצית, סומכוס אומר מכר את הדוגית, ואמר רבא ביצית ודוגית חדא מלתא היא. ומפני שמישן הוא מקום אגמי מים, עושין ביציית להלך בהן באגמים ויש להן דפנות שהן מחיצותיה, וקרקעיתה עשויה נסרין נסרין וביניהן חלל ומי הים והנהר נכנסין בה. והיושבין בה כמו במים יושבין, ועושין אותה כך שאפילו אם תתהפך על פניה אינה נטבעת לעולם. ואמר רב הונא כיון שהיא פרוצה, ככרמלית דינה ואין מטלטלין בה בשבת אלא בארבע [אמות]. ולא אמרו אלא בזמן שאין בין נסר לנסר חלל פחות מג' טפחים. אבל יש בין נסר לנסר חלל פחות מג' טפחים, כיון דכל פחות מג' כלבוד דמי רואין אלו הנסרים כאילו מחוברין איש אל אחיו הן, ואע"פ שהמים נכנסין בה לא חיישינן, וכרה"י היא ומותר לטלטל בכולה. וכן אם היו נסרין פחות מד' ויש בין זה לזה (יתר) [פחות] מג', או ג' ומילאו את החלל שבין הנסרים קני ואורבני, מותר לטלטל בכולה. **ואתקיף** עליה רב נחמן למה לך כולי האי, לימא גוד אחית מחיצתא, פי' ראה בלבך כאלו אתה חותך כמין קולף מן המחיצות שהן דפני הביצית ומציעו בקרקעיתא, ונמצאו הנסרין כולן כאלו מחוברות הן. מי לא תניא ר' יוסי בר' יהודה אומר נעץ קנה ברה"ר והניח בראשו טרסקל רחב ד"ט וזרק מרה"ר ונח על גביו חייב, אלמא אמרינן גוד אחית מחיצתא ורואין כאילו דפני הטרסקל יורדין עד עיקרו של קנה וכאילו יש בעיקרו ד' טפחים, הכא נמי נימא כאילו דפני הספינה עקומין ומסבבין הנסרים. ודחי רב יוסף להא דרב נחמן ואמר ליה משם ר' חייא אמרו וחכמים פוטרין, אלמא רבנן סברי לא אמרינן גוד אחית מחיצתא וחולקין על ר' יוסי בר' יהודה. **ודחי אביי להא דרב יוסף בשתי דחיות. חדא הא**, איני והתניא עמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' ואין בעיקרו ד' ויש בקצה שלו ג', וזרק ונח ע"ג חייב אלמא אמרינן גוד אחית מחיצתא, כלומר רואין בראיית הלב כאילו הרחב שעל ראשו מגיע עד עיקרו. ועוד אפילו תימא רבנן דפליגי עליה דר' יוסי ברבי יהודה, התם בקנה שנעץ והניח בטרסקל בראשו לא אמרינן גוד אחית מחיצתא. התם טעמא מאי דכיון שהגדיים בוקעין בעיקר הקנה ועוברין תחת הטרסקל מוכחא מלתא דלית ליה מחיצתא כלל, אבל בספינה כיון שאין הגדיים בוקעין באותו חלל שבין הנסרים אפילו רבנן מודו דכי האי גוונא אמרינן גוד אחית מחיצתא. **ולא** מצא רב יוסף תשובה בשתיהן. והשיב רב אחא כלפי אביי, ספינה נמי הא איכא בקיעת דגין, וכשם שאין אומרין בקנה שיש בראשו טרסקל גוד אחית מחיצתא מפני הגדיים שבוקעין בו, כך הספינה אין אומרים גוד אחית מחיצתא מפני הדגים שבוקעין בו. כדגרסינן בעירובין פרק ראשון אמר רבא עשה לחי למבוי והגביהו מן הקרקע ג' או שהפליגו מן הכותל ג', לא עשה כלום דהויא לה מחיצה שהגדיים בוקעין בה. **ודחה** רב אשי להא דרב אחא וא"ל בקיעת דגין לאו שמה בקיעה, דהא מחיצה תלויה מתרת במים כרב ואע"פ שהגדיים בוקעין בה, אלמא בקיעת דגים לאו שמה בקיעה ואין מחיצה תלויה מתרת בחורבה, כרבא בלחי שהגביהו מן הקרקע דהויא מחיצה שהגדיים בוקעין בה.

עין משפט נר מצוה

לב א מיי' פט"ו מהל' שבת הלכה כ סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שנה סעיף א:

לג ב טוש"ע א"ח סי' שסו סעיף ב בהג"ה:

לד ג מיי' פי"ד מהל' שבת הלכה יח:

לה ד מיי' שם הל' טז:

לעזי רש"י

קויי"ט [קוי"ט]. סירה קטנה.

מוסף רש"י

ביצאתא. הן ספינות ששוליהן חדים ואין בשוליהן רוחב ד' ולמעלה הן הולכות ומרחיבות הרבה ומתלכן גבוהות י' (עירובין לג.). **דמישן.** מישן נהר קטן ואין מהלכין בו אלא ספינות קטנות (רשב"ם ב"ב עג.). **אין מטלטלין בהן אלא בד' אמות.** דלאו רה"י נינהו, ואע"ג דגבוהים עשרה ורחבן ארבעה מלמעלה, הואיל ובשוליהן לא הוי ארבעה (עירובין לג.). **ובראשו טרסקל.** סל רחב ד' (עירובין לג:). **וזרק.** מרה"ר, **ונח על גביו חייב.** שהרי זרק מרה"ר לרה"י, אע"ג דקנה אין רחב ד' הוי רה"י, הואיל ועליונו ד' דאמרינן גוד אחית (שם).

מוסף תוספות

א. דקתני רישא שאין מטלטלים אפי' מן הספינה לים ומסתמא ר' יהודה לאפלוגי קאתי. ריטב"א. ב. הוא דפליגי. תוס' הרא"ש. ג. דאסור להחליף. ריטב"א. ד. דמותר להחליף ברשויות דרבנן. ריטב"א. ה. [ו]הברייתא הזאת שהביא התלמוד כאן בלשון קצר הביאה בתוספתא האריך בה. ריטב"א. ו. והיינו בטלטול גמור. תוס' הרא"ש. ז. אחודה, דכחו בכרמלית לא גזרו. תוס' הרא"ש. אלמא דבגבוה עשרה הוא דפליגי. מי' סר"ן. ח. ואינן רחבות ד' טפחים ולהכי לא הוי רה"י אלא כרמלית. תוס' הרא"ש. ט. [ו]א"כ מקום פטור הוא ומשתמש בכולה. רשב"א. י. דאלמא כל שיכול להניח ולהשתמש בו ברוחב ארבע אפילו קודם הנחה חשוב כרה"י. רשב"א. יא. לתשמיש הגדולות, כי כשבאות להיכנס בנמל מהלכות לפניה ורואין הקלו המים אם לאו ואם רואין כי קלו המים משליכין העוגין בים שהם ברזלים גדולים ומעמידין אותה שם, ועוד עשויות לצאת בהם בני הספינה ליבשה וליכנס בהן ולטעון ולפרק האנתיקי שבה. רבינו חננאל. יב. שהם קלות. תוס' הרא"ש. יג. ומפני שמישן הוא מקום אגמי מים עושין ביציית להלך בהן באגמים. תוס' הרא"ש. יד. כתוס' הרא"ש: ומחיצותיה וקרקעיתה עשויין מנוסרים. ועי' מהרש"א. טו. ויעשה סביב הזיז דבר מועט. תוס' הרא"ש. טז. [ו]מודה ר' יוסי בר' יהודה דבעי עשרה, והיא דספינה דהכא היינו על גבה והוה ס"ד דלא בעינן מחיצה עשרה דרואין כאילו דופני הספינה מסבבין הנסרים וליכא תשמיש על גבן אלא בתוך הספינה. תוס' הרא"ש. יז. ואפי' ג' קאמר. רשב"א. שאע"פ שיצא מתורת לבוד אמרינן גוד אחית מחיצתא. ריטב"א. יח. אבל אין בגובהו אלא פחות משלשה דליכא מקום בקיעת גדיים. ריטב"א. יט. ובעינן ברחבו שלשה שיצא מתורת לבוד כדי שיהא בעיקרו של עמוד יסוד דחשיב. ריטב"א. כ. עשרה אפילו. תוס' הרא"ש.